

Zinema

To Shoot an Elephant

Erasoen pean, kameraren atzean

Gazan zegoen Alberto Arce kazetaria 2008ko abenduan, Israelek Berun Urtua operazio militarra abiatu zuenean. Bera izan zen han gertaturiko bonbardaketa, tiroketa eta erasoen nazioarteko lekuko bakarrenetarikoa, Israelek sarrera debekatu egin baitzien kanpoko kazetariei. *To Shoot an Elephant* dokumentala osatu du orain Arcek, erasoen pean zegoela kameraren atzean grabatutakoekin.

IÑIGO ASTIZ

URTEBETE DA Israelek Gaza eraso zuela. Hamasek jaurtitako misilei erantzun behar ziela argudiatuta, 2008ko abenduaren 27an hasi, eta 2009ko urtarrilaren 18ra arte iraun zuten hiriaren aurkako erasoek. Hegazkinen, infanteriaren eta bonbardaketen ondorioz, 1.412 palestinarr hil ziren Israelgo militarren eskuetan, eta hamahiru israeldar Hamasen misilen erasoen ondorioz. Bi aldeek jokaera salatzen du Nazio Batuen Erakundearen baitako Giza Eskubideen Batzordeak onarturiko Goldstone txostenak, baina bereziki gogor egiten du Israelen jokaeraren aurka. “Aurrez pentsatuta zeuden han gertatutako ekintza asko, eta neurriak kanpokoak izan ziren, arerio jotzea beharrean, ‘hura sostengatzen zuen azpiegiturak’ jotzea baitzuten helburu. Praktikan, itxura denez, biztanleria zibilaz ari ziren hori aipatzen zutenean”. Hori da txostenean ageri den ondorioetako bat.

Gutxi izan ziren, ordea, egoera hori bertatik bertara ezagutu ahal izan zuten kanpotarrak, nazioarteko kazetariak debekatuta baitzuten Gazarako sarrera. Alberto Arce kazetari eta Free Gaza Gobernu Kanpoko Erakundeko kideak lortu egin zuen, halere, bertan egotea, eta erasoen lekuko izan zen. Nazioarteko lekuko bakarrenetarikoa, gainera. Bera izan zen han gertatzen zenari buruz bertatik mintzatu zen gaztelaniazko ahots bakarrenetarikoa. Gertatua ikusi, kontatu, eta grabatutakoarekin osatu du *To Shoot an Elephant* (Elefantez tiro) dokumentala, Mohammad Rujailah itzultzailearekin batera. Zinemaldiz zinemaldi dabil orain filma, eta Festival dei Popoli (Florentzia, Italia) jaialdian zuzendaririk onenaren saria ere jaso du.

Abuztuan ARGIAN egindako elkarrizketan (2195. znbk), filma bukatu gabe oraindik, hone-l mintzo zen Arce: “Hamasen kontrako eraso selektiboak direla diote, polizi etxeen kontrakoak. Baina hiru aste horietan ikusi nuenak besterik dio, eta egin dudak dokumentalak horixe erakusten du (...). NBERen eskolak bonbardatu zituzten, aise identifikatzeko moduko ikastetxeak: erakundearen ikurrindunak, koordinada jakinekoak (...); meskitak (...); bonbardatu eta su eman zioten fosforo zuriz bertako ospitale handienari (...); su eman zioten, fosforo zuriz, NBERen elikagai biltegiari; Khabaliako errefuxiatu eremuko Alauda ospitalea, espainiar eta euskal kolaborazioak zuzenean ordaindu duena, bete-betean bonbardatu zuten, (...); Ilargi Erdi Gorriaren lau anbulantzia zartatu zituzten, zaurituak garraiatzen zituzten bitartean; frankotiratzaileek tiroka eraso zioten etxetik irteten eta ihesi hasi zen jendea; auzoetako ur-hoditeria suntsitu zuten bulldozerren bidez, argindar-zutoinak bota... Gazako itsas-portua txikitu zuten, zenbait hotel...”.

Hori da filmean ikusten dena. Heriotza lanean. Errukirik gabe. Zikin. Sekuentzia luzeetan. Arceren ikuspuntutik. “Errealitate puska bildu nahi nituen”, dio, “ikuslea han egotea nahi nuen. Ikuslea gertatu zenaren barnean sartzea”. Ez da film erraza. Ez ikusteko, ezta egiteko ere. Teknikoki, adibidez, zaila izan zitzaion Arceri kameraren bateriak kargatzea ere, hiriko gune asko elektrizitatez gabe egon baitziren erasoek iraun bitartean.

Arriskua ere bazegoen. Tiroak eta bomba hotsak entzuten dira etengabe Arcek gidatutako kameraren ezker, eskuin, aurre eta atzealdean. Hormen

atzean izkutatzeko ageri da behin baino gehiagotan. Korrika ihesi beste batzuetan. “Filma grabatzen joan ahala, hil egin ziren kamera aurrean agertzen diren etako batzuk”, dio Arcek.

Kameraren objektiboa garbitzen ageri da lehen irudietan Arce. Sekuentzia horretan baino ez da agertzen film osoan, eta ahotsa ere gutxi batzuetan baino ez zaio entzuten. Bere ikuspuntutik dago grabatuta, ordea, film guztia. Berak ikusitakoa ikusten du ikusleak, berak entzundakoa entzun. Hainbat ataletan dago banatuta dokumentala. Odolez zikindutako umeentzako

TO SHOOT AN ELEPHANT

Alberto Arce goiko argazkian. 2008ko abenduan Gazan izan zen, bomba israeldarren pean. Han grabatutako irudiekin osatu du *To Shoot an Elephant* dokumentala.

txirristak ageri dira batean. Israeldarren eraso bat dela eta, hiru seme-alaba galdu dituen Hamda sendiaren ospitaleko bizipenak bestean. Medikuen aurkako tiroketak. Goiz edo berandu hil egingo direla jakin arren, lanean jarraitzen duten anbulantzia gidariak. Ateak itxita dituzten nazioarteko laguntza banatzeko guneak. Fosforo zuriak erretako etxe bat...

Latza izan zen eraso haietan bizitako egoera, eta latzak dira irudiak ere. Latzeziak? "Zer nahi duzu, heriotza apaintzea?", galdetzen dio dokumentalean Rujailah zuzendari-kideak telefonoaren beste aldean den kazetari bati, Internetez bidalitako argazkiak gogorregiak direla esaten diotenean. Arcek dioenez, dokumentalean zer sartu eta zer ez sartu erabakitzen ere nahikoa lan izan dute, grabatutakoen artean oso eszena gogorrak zeudelako. "Nola agertu heriotza publiko orokorrari?". Hori zen Arcek editatzerakoan bere buruari egiten zion galdera. "Han bertan egotean neurria galdu egiten da". Hala mintzo da etxea txikitu berri dioten emakume palestinar bat kameraren aurrean: "Jaten dugunean, edaten dugunean, lo egiten dugunean, heriotzaren esperoan gaude. Edozein unetan akaba gaitzakete (...). Hori da espero dezakegun bakarra; hil eta bakean gelditzea".

Latza da irribarrean atzean dagoen errealitatea ere. Hori da "zergatik" izeneko atalean ikus daitekeena, behintzat. "Zergatik grabatzen gaituzu, jauna?", galdetzen diote irribarrez behin eta berriz kameraren atzean dagoen Arceri kalean gora eta behera dabilen ume palestinar batzuek. "Zergatik, jauna?". Eguneroko bizitzak ere egiten du bere bidea, noizbehinka, heriotza horren guztiaren artetik, eta bazkaltzen ageri dira batzuetan anbulantzia gidariak, elkarrizkari min bat dela eta adarra jotzen...

Nazioartearen erantzunik ez

George Orwellen testu bat du oinarrian filmaren izenburuak, *Shooting an elephant*. Birmanian dago kokatuta istorioa. Polizia kolonial baten istorioa da kontakizunaren abiapuntua. Herri batean elefante batek kontrola galdu, eta herritar bat hil du. Azkenean, tiro egiten dio elefanteari poliziak. Hala egin behar zukeenik gehiegi sinetsi gabe, egiten dio tiro. Riflea hartzen ikusi dutenen, eta, beraz, tiro egingo duela espero dutenen aurrean barregarri ez gelditzearen. "Gero, noski, eztabaida amaigabe bat egon zen elefanteari botatako tiroari buruz. Jabea haserre zegoen, baina indiar bat baino ez zen eta ezin zuen ezer egin. Gainera, legalki, egin behar zena egin nuen, ele-

fante zoro bat hil egin behar baita bere jabeak haren kontrola galduz gero, zakur zoratuekin gertatzen den bezala".

Tiro eginda ere dirudiena baino zailagoa da elefante bat akabatzea. Hori da, dioenez, Arcek dokumentalarekin helarazi nahi duen mezua. Merke ateratzen dela ere esan nahi zezakeen, ordea. Ez legoke oso oker, Goldstone txostenean esaten dena esaten bada ere, nazioartearen erantzunik egon ez dela ikusirik. Hala mintzo zen Arce Berria egunkariari eskainitako elkarrizketa batean, erakundearen isiltasunari buruz: "Nazioartearen inork ere ez du ezer egiten Israelen jokamoldea geldiarazteko. Hortaz, nire ikuspuntutik atera dezakedan ondorioa denik eta zinikoena da: Gazan gerra krimenak filmatzen egon izanak, praktikan, zine jaialdiak bisitatze bako baino ez dit balio izan".

Mundu mailako emanaldia

Gazan gertatu eta Arcek eta haren kamerak ikusi ahal izan zutena munduak ikustea da orain helburua. Mundu mailako emanaldia egingo dute, horregatik, hilaren 18an. Iruñeko Eguzki Bideoak kolektiboarekin plazaratu du Arcek dokumentala. Haiek dira ko-produktoreak, eta haiek dira mundu-emanaldi hori koordinatzen dabilzanetakako batzuk ere. Hamalau hizkuntzataraz itzuli dute dagoeneko, eta emanaldia ahalik eta handiena izatea da

asmoa. "Garaipen bat izango da nazioarteko isiltasunaren aurrean, baita ideiak hedatu eta sareak erakitzeko bizkarrezurra ere".

Creative Commons lizentziapean dago bideoa eskuragai eta, beraz, librea da hura kopian, banatu eta ikustea, egilearen izena agertuz gero, eta irabazi asmorik gabe eginez gero. DVD formatuan ere eskura lezake nahi duenak 12 euroren truke, eta, sei euroren truke emanaldi erraldoiaren parte hartu nahi duten erakunde, elkarte eta bestelakoek. Bi

helbide daude horretarako: www.toshootanelephant.com gunea, edo toshootanelephant@eguzkibideoak.info e-posta. Webetik bertatik ere eskuratu daiteke dokumentala, eta aipaturiko bi aukera horiek dira emanaldian parte hartu nahi dutenentzako informazio gehiago lortzeko bidea.

18an gertatzen direnak kontatzeko, eta izandako eztabaiden nondik norakoaren berri jakiteko gune berezia izango du 18tik aurrera webguneak. Ikus-entzunezko edukien erabilera librea sustatuz, iazko bonbardaketak gogoraztea da helburua. ■

Urtarrilaren 18an munduko bazter guztietan proiektatu nahi dute filma, nazioarteko isiltasuna apurtzeko

TO SHOOT AN ELEPHANT

Filmetik hartutako irudi bat goian. Zibilen kontra egiteaz gain, Israelek anbulantzien eta medikuen kontra ere jo zuen eraso militarrean.